

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1So/3/2015
Identifikačné číslo spisu:	5014200932
Dátum vydania rozhodnutia:	24.10.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5014200932.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu JUDr. Ing. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Jany Henčekovej PhD. v právnej veci navrhovateľky: Y. R., nar. XX.X.XXXX, r. č.: XXXXXX/XXX, bytom XXX XX Q., E. č. XXXX/XX, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul.29.augusta č.8, Bratislava, o výšku príplatku k vdovskému dôchodku, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 20.októbra 2014, č.k. 24Sd/197/2014-22, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 20.októbra 2014, č.k. 24Sd/197/2014-22 p o t v r d z u j e .

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom krajský súd zrušil rozhodnutie odporkyne číslo 355 113 7550 0 z 20. mája 2014 (ďalej „preskúmané rozhodnutie“) podľa § 250j ods.2 písm. a/ O.s.p. a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie. Navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že preskúmaným rozhodnutím odporkyňa priznala navrhovateľke od 22.2.2014 vdovský dôchodok v sume 193,70 € mesačne a poukazujúc na ust. § 74 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 413/2002 Z.z. uviedla, že v čase smrti mal manžel navrhovateľky nárok na starobný dôchodok v sume 645.40 € mesačne. Podľa § 75 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. je suma vdovského dôchodku 60 % tejto sumy, tzn. 387,30 € mesačne. Od 22.2.2014 navrhovateľka súčasne spĺňa podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a starobného dôchodku. Podľa § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a starobného dôchodku, vypláca sa dôchodok, ktorého suma je nižšia v polovičnej sume. Pretože suma starobného dôchodku je 395,00 € mesačne, tzn. je vyššia ako 387,30 € mesačne, čo je suma vdovského dôchodku, odporkyňa bude navrhovateľke vyplácať vdovský dôchodok v sume jeho jednej polovice, tzn. v sume 193,70 € mesačne.

S takýmto právnym záverom sa súd prvého stupňa nestotožnil; podľa jeho názoru odporkyňa mala

vdovský dôchodok navrhovateľky vypočítať zo starobného dôchodku jej zomrelého manžela tak, že mala zistiť výšku starobného dôchodku zomrelého manžela ku dňu jeho smrti bez započítania príspevku k dôchodku podľa § 3 ods. 1 zákona č. 274/2007 Z.z., z tejto sumy vypočítať vdovský dôchodok podľa § 75 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., porovnať výšku takto priznaného vdovského dôchodku so starobným dôchodkom navrhovateľky a po postupe podľa § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. pripočítať k vdovskému dôchodku celú sumu príplatku k dôchodku podľa § 3 ods. 2 zákona č. 274/2007 Z.z., teda vo výške 60 % sumy príplatku, ktorý patril k dôchodku jej zomrelého manžela ku dňu priznania tohto príplatku.

Rozhodnutie odporkyne teda vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci a preto ho v zmysle ust. § 250j ods. 2 písm. a) O.s.p. s použitím ust. § 250i ods. 2 O.s.p. a ust. § 250q ods. 2 O.s.p. zrušil a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie.

Proti tomuto rozsudku podala odporkyňa odvolanie, ktorým namietala, že rozhodnutie krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Pripomenula, že vdovský dôchodok bol vymieraný ako 60 % zo sumy starobného dôchodku zomretého manžela, výška starobného dôchodku ku dňu smrti predstavovala sumu 645,40 EUR mesačne. V sume starobného dôchodku zomretého manžela je už zahrnutý príplatok k dôchodku politického väzňa, ktorý bol zomretému manželovi priznaný rozhodnutím z 1. apríla 2009 podľa § 2 ods. 1, § 3 a § 4 zákona o príplatku v znení zákona č. 272/2008 Z. z. v sume 49,10 EUR mesačne a podľa § 3 uvedeného zákona sa stal odo dňa priznania súčasťou jeho starobného dôchodku, a takto upravený starobný dôchodok sa vyplácal do dňa smrti manželovi navrhovateľky.

Poukázala na to, že z ustanovenia § 3 ods. 2 zákona o príplatku v znení účinnom do 31. decembra 2008 vyplýva, že výška príplatku k vdovskému dôchodku je 60 % zo sumy, ktorá by patrila k dôchodku politického väzňa, uvedeného v § 2 ods. 1 tohto zákona. Navrhovateľka však poberateľkou príplatku k vdovskému dôchodku nebola, ani jej samostatný príplatok k dôchodku politickým väzňom nebol priznaný.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o príplatku, v znení platnom do 31. decembra 2008 príplatok sa zlučuje so starobným dôchodkom, predčasným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom, vdovským, vdoveckým, sirotským, výsluhovým dôchodkom, invalidným výsluhovým dôchodkom, vdovským výsluhovým dôchodkom, vdoveckým výsluhovým dôchodkom a sirotským výsluhovým dôchodkom. Vzhľadom na to, že vdovský dôchodok navrhovateľky bol vypočítaný zo starobného dôchodku jej zomretého manžela, ktorý bol zvýšený o príplatok podľa § 3 ods. 2 zákona o príplatku., v súlade s § 3 ods. 4 tohto zákona jej osobitne nepatrí k vdovskému dôchodku.

Príplatok k dôchodku politickým väzňom je štátnou dávkou, ktorá však nebola priznaná navrhovateľke. Tento príplatok bol priznaný jej zomretému manželovi a po jeho priznaní k starobnému dôchodku sa stal súčasťou jeho starobného dôchodku.

Odporkyňa poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 7So/17/2010 z 26. januára 2011 (R 61/2012), v ktorom súd vyslovil právny názor, že ak bol k starobnému dôchodku nebohého manžela dôchodkyne priznaný príplatok k dôchodku politickým väzňom, stal sa od okamihu jeho priznania súčasťou starobného dôchodku.

Príplatok k dôchodku politickým väzňom, ani jeho časť ako štátna sociálna dávka podľa § 1 zákona o príplatku potom samostatne neprechádza na jeho vdovu, výška jej vdovského dôchodku sa určuje zo starobného dôchodku jej nebohého manžela zvýšeného o príplatok k starobnému dôchodku.

Podľa názoru odporkyne preto nepochybila, keď vdovský dôchodok navrhovateľky vypočítala zo starobného dôchodku zomretého manžela navrhovateľky, zvýšeného o príplatok k dôchodku politickým väzňom a len následne vykonala úpravu vdovského dôchodku v súbehu so starobným dôchodkom. Odporkyňa správne a v súlade so zákonom rozhodla o výplate nižšieho vdovského dôchodku

navrhovateľky vo výške jednej polovice a o výplate celého starobného dôchodku.

Z uvedených dôvodov odporkyňa navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil a preskúmané rozhodnutie potvrdil.

Navrhovateľka vo svojom vyjadrení k odvolaniu odporkyne označila postup súdu prvého stupňa za správny, trvala na tom, že príplatok k dôchodku jej patrí v celosti, bez ohľadu nato, či dôchodok s ktorým bol príplatok zlúčený sa vypláca v plnej výške alebo sa vypláca v polovici. Navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spojení s ust. § 250s prvá veta O.s.p. odvolanie prípustné, dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne nemožno vyhovieť. Rozhodol jednomyselne bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 24.októbra 2016 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o priznaní vdovského dôchodku a jeho výplate podľa § 81 ods.2 zákona č. 461/2003 Z.z.

Podľa § 74 ods. 1 písm. a) zákona vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku.

Podľa § 75 ods. 1 zákona suma vdovského dôchodku je 60 % starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, na ktorý mal alebo by mal nárok zomretý manžel ku dňu smrti.

Podľa § 81 ods. 2 zákona, ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku a podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku, alebo sirotského dôchodku alebo ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu vdovského a sirotského dôchodku, vypláca sa v plnej sume z týchto dôchodkových dávok tá dávka, ktorá je vyššia, a z dôchodkovej dávky, ktorá je nižšia, sa vypláca jedna polovica.

Medzi účastníkmi bolo sporné, či príplatok k dôchodku politickým väzňom, priznaný k starobnému dôchodku zomrelého manžela navrhovateľky, patrí k vdovskému dôchodku vo výške jeho 60 %, alebo či má byť zahrnutý do výšky starobného dôchodku manžela navrhovateľky na účely výpočtu vdovského dôchodku a teda, či môže byť krátený na polovicu pre súbeh vdovského dôchodku so starobným dôchodkom navrhovateľky.

V zmysle § 3 ods.1 vety prvej a ods.2 zákona č.274/2007 Z.z. o príplatku k dôchodku politickým väzňom výška príplatku k starobnému dôchodku je 60 Sk za mesiac väzby alebo mesiac výkonu trestu odňatia slobody, za mesiac zaradenia do táborov nútených prác, vojenských táborov nútených prác alebo za mesiac protiprávneho násilného odvlčenia. Výška príplatku k vdovskému dôchodku je 60 % uvedenej sumy.

Podľa § 3 ods. 5 citovaného zákona príplatok sa zlučuje so starobným dôchodkom, predčasným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom, vdovským dôchodkom, vdoveckým dôchodkom, sirotským dôchodkom, výsluhovým dôchodkom, invalidným výsluhovým dôchodkom, vdovským výsluhovým dôchodkom, vdoveckým výsluhovým dôchodkom a sirotským výsluhovým dôchodkom.

Podľa § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. v odôvodnení rozhodnutia organizačná zložka Sociálnej

poisťovne uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala.

Predovšetkým je potrebné poukázať na to, že v dôvodovej časti rozhodnutia absentuje spôsob, akým odporkyňa pri určení výšky dôchodku navrhovateľka postupovala; nie je v ňom zmienka o príplatku politickým väzňom jeho zlúčení resp. vzťahu k priznanej dávke, ani odkaz na súvisiace zákonné ustanovenia, ktorých interpretácia je v tomto konaní predmetom sporu. Už len táto skutočnosť spôsobuje nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia a preskúmavajúci súd bol pri preskúmaní rozhodnutia odkázaný len na dodatočné vyjadrenie odporkyne objasňujúce jej postup, čo nezodpovedá procesným požiadavkám na obsahovo perfektné rozhodnutie správneho orgánu v zmysle § 209 zákona č. 461/2003 Z.z. a samo osebe je tak dôvodom zrušenia takého rozhodnutia v zmysle § 250j ods. 2 písm. d/ O.s.p. (rovnako rozhodol najvyšší súd v obdobnej veci sp.zn. 7 So 78/2015). Aj z tohto dôvodu možno preto výrok súdu prvého súdu zrušujúci napadnuté rozhodnutie odporkyne považovať za vecne správny.

Napriek tejto skutočnosti mal súd prvého stupňa z obsahu administratívneho spisu a vyjadrenia odporkyne za preukázané, že rozhodnutím odporkyne č. 281 023 7730 0 zo dňa 1.4.2009 bol nebohému manželovi navrhovateľky H. R. podľa § 2 ods. 1, § 3 a 4 zákona č. 274/2007 Z.z. o príplatku k dôchodku politickým väzňom v znení zákona č. 272/2008 Z.z. priznaný od 1.1.2009 príplatok k dôchodku v sume 49,10 € mesačne, nakoľko bolo preukázané, že H. R. bol od X.XX.XXXX do 29.3.1951 a od 1.10.1951 do 5.6.1953 zaradený do vojenských táborov nútených prác.

Súd vychádzal z toho, že príplatok k dôchodku, priznaný podľa zákona č. 274/2007 Z.z., je podľa § 1 cit. zákona štátnou sociálnou dávkou a v zmysle § 5 ods.1 zákona č.274/2007 Z.z. a § 285 ods.1 písm. m) zákona č. 461/2003 Z.z. na úhradu nákladov na príplatok a na úhradu nákladov spojených s jeho výplatom štát poskytuje finančné prostriedky na osobitný účet Sociálnej poisťovne.

Z vymedzenia príplatku k dôchodku politickým väzňom ako štátnej sociálnej dávky podľa názoru súdu vyplýva, že výška príplatku je daná zákonom č. 274/2007 Z.z. a nie je možné ju meniť bez ohľadu na to, či výplata dôchodkovej dávky poberateľa príplatku (tu poberateľky vdovského dôchodku) je podľa § 81 ods.2 zákona č. 461/2003 Z.z. upravená z dôvodu súbehu takej dôchodkovej dávky s inou dôchodkovou dávkou na polovicu.

Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že podľa § 3 ods.5 zákona č. 274/2007 Z.z. sa príplatok zlučuje so starobným dôchodkom, predčasným starobným dôchodkom, invalidným dôchodkom, vdovským dôchodkom, vdoveckým dôchodkom, sirotským dôchodkom, výsluhovým dôchodkom, invalidným výsluhovým dôchodkom, vdovským výsluhovým dôchodkom, vdoveckým výsluhovým dôchodkom a sirotským výsluhovým dôchodkom (ďalej len "dôchodok").

Vymedzenie príplatku k dôchodkom politickým väzňom ako štátnej sociálnej dávky je rozhodujúce pre jeho ďalšiu výplatu.

Krajský súd v súlade so záverom vyplývajúcim z už zmieneného rozsudku v obdobnej veci (sp. zn. 9 So 5/2013) zdôraznil rozdiel medzi príplatkom k dôchodku politickým väzňom ako štátnou sociálnou dávkou na jednej strane a napríklad príplatkom k dôchodku podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, príplatkom k dôchodku podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách, príplatkom k dôchodku podľa zákona č. 319/1991 Zb. o zmiernení niektorých majetkových a iných krívd a o pôsobnosti orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v oblasti mimosúdnych rehabilitácií, príplatkom k dôchodku podľa zákona č. 305/1999 Z.z. o zmiernení niektorých krívd osobám deportovaným do nacistických koncentračných táborov a zajateckých táborov na strane druhej, ktoré nie sú štátnou sociálnou dávkou; u týchto príplatkov zákonodarca na rozdiel od príplatku k dôchodku politickým väzňom ustanovil, že tieto „príplatky tvoria s dôchodkom naďalej jeden celok“, čo v prípade zákona č. 274/2007 Z.z. neurobil.

Podľa názoru súdu zákonodarcom v danom prípade použité spojenie „zlučuje sa s dôchodkom“, je vzhľadom na vyššie uvedené možné považovať za zlúčenie len na účely ďalšej výplaty príplatku spolu s dôchodkom, ku ktorému patrí, avšak pri zachovaní autonómnosti dôchodku a daného príplatku ako štátnej sociálnej dávky. To v konečnom dôsledku znamená, že na výšku príplatku nemožno prihliadať ani pri postupe podľa § 81 ods.2 zákona č.461/2003 Z.z., ani pri úprave priznaných, resp. pri valorizácii už poberaných dôchodkov.

Pokiaľ na základe takto zisteného stavu dospel súd k záveru, že vdovský dôchodok navrhovateľky mala odporkyňa vypočítať zo starobného dôchodku jej zomrelého manžela tak, že mala zistiť výšku starobného dôchodku zomrelého manžela ku dňu jeho smrti bez započítania príspevku k dôchodku podľa § 3 ods.1 zákona č. 274/2007 Z.z., z tejto sumy vypočítať vdovský dôchodok podľa § 75 ods.2 zákona č. 461/2003 Z.z., porovnať výšku takto priznaného vdovského dôchodku so starobným dôchodkom navrhovateľky a po postupe podľa § 81 ods.2 zákona č. 461/2003 Z.z. pripočítať k vdovskému dôchodku celú sumu príplatku k dôchodku podľa § 3 ods.2 zákona č. 274/2007 Z.z., teda vo výške 60% sumy príplatku, ktorý patril k dôchodku jej zomrelého manžela ku dňu priznania tohto príplatku, odvolací súd sa s jeho právnym záverom stotožňuje.

V tejto súvislosti považuje odvolací súd za potrebné pripomenúť, že pokiaľ odporkyňa poukazovala na rozhodnutie sp. zn. 7 So 17/2010 treba zdôrazniť, že išlo o rozhodnutie ojedinelé, pričom už v predchádzajúcom rozsudku sp. zn. 9 So 147/2008 (R 41/2009) dospel najvyšší súd záveru, že „príplatok k dôchodku, podľa zákona č. 274/2007 Z.z. patrí v celosti bez ohľadu nato, či dôchodok, s ktorým bol zlúčený sa vypláca v plnej výške alebo v jednej polovici“, ale aj neskoršími rozhodnutiami sp. zn. 9 So 5/2013, sp. zn. 1 So 158/2014, sp. z. 10 So 34/2015, sp.z.7 So 82/2015 bola rozhodovacia prax v obdobných veciach v nasledujúcom období preklenutá novšími rozhodnutiami nespochybňujúcimi legálny aspekt inštitútu príplatku k dôchodku a zároveň zohľadňujúcimi legitímne kritérium zrejmej výhodnosti v prospech poberateľov predmetnej dávky v súlade s ich závermi o takto modifikovanom spôsobe výpočtu výšky nároku.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods.1 OSP potvrdil.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd v súlade s ustanovením § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. a § 224 ods. 1 tak, že navrhovateľke, ktorej trovy odvolacieho konania nevznikli, ich náhradu nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.